

X 809
Kovácsy Sándor t. magyar észjárás
cími könyvéről

Ami

1% METAFIZIKA

K

Szabados György rovata

Vannak ugyanis letagadhatatlan tények. Tény az, hogy a magyar vállalkozás, a Duna két partján elterülő geográfiai téren eltöltött több mint ezeréves történelmi sorsközösség kettős jellegű: európai és ázsiai. Az európaiságot a szofokrácia adja (nem lehet, nem szabad a szofokrácia életstílusában semminek lenni, ami ázsiai), az ázsiai jelleget a nép őrzi meg (nem lehet, nem szabad a nép élettartamában semminek lenni, ami európai). Mihelyt szofokráciánk valami miatt elázsiasodik, kész az elmaradottság veszedelme; mihelyt népünk feladja ázsiai magatartását, elmerül az európai népek tengerében. Az úgynevezett beolvadás folyamata is úgy megy végbe, hogy a magyar sorsközösséget csak a szofokráciában lehet vállalni, a népnek legfeljebb a folklórja közös, de csak ösztönösen és tudattalanul. A nép nem is keveredik, zárt egysége őrzi a hagyományt nyelvben és szokásokban egyaránt. Ennek aztán az a következménye, hogy szofokráciánk mindig kevert, kultúrája mindig idegen tartalmú és formájú, de ez nem tragédia, hanem adottság. Tragédia az lenne, ha ezt az adottságot „túlhordoznánk”, vagyis az után a történelmi pillanat után sem bírnánk tudatosítani s a tudat előterében elviselni, mikor már a fejlődésnek arra a pontjára jutottunk, ahol ennek meg kell történnie.

Most van az az alkalmas idő.

Miért éppen most? Azért most, mert mai napság válik nyilvánvalóvá, hogy a szofokrácia gyökereszakadt kultúrája nem virágzó, nem termő, nem gyümölcsöző a kívánt mértékben. De az is most van elválóban, hogy a kívánt

mértékben ez a kultúra nem is fog rügyezni, bimbózni, teremni, gyümölcsözni soha többé tüneti kezelés mellett. Nem hernyózni vagy permetezni kell, hanem rigolírozni és trágyázni. A tudatosítás abban a pillanatban kötelesség, amely pillanatban lehetőséggé érlelődött. Ezért van *éppen most* az ideje a tudatosításnak is, a nyomában szükségessé (mert lehetségessé) vált másfajta viselkedésnek is.

A probléma nem a szofokráciáé, nem is a népé, hanem középosztálybeli. Már eddigi vizsgálódásaink is a középosztály viselkedését találták tétovának és többé-kevésbé negatívnak. A szofokrácia kultúrájának gyökereszakadtsága és a népi kultúra stagnálása a középosztályban mint a másik két közösség relációjában manifesztálódik. Nem stagnálna a nép kultúrája, ha a középosztály új hatásokat közvetítene saját magán keresztül feléje, és nem volna gyökértelen szofokráciánk kultúrája, ha megint csak a középosztály táplálná alulról, a nép gyökereiből, az őstalaj tartalmából.

Ha nem akarunk elveszni a „kép”-ben, realitást kell átmentenünk az egységes kép minden részletébe. A gyökérkérdés kétségkívül a „forma” problémája, mert a gyökér titka mindig a talaj tartalmát áthasonítani a növény számára felhasználhatónak. Itt nincs képzavar, mert a talajon és a terméstől termésig szükséges négy évszakon (a magyar vállalkozás geográfiai és történelmi körülményei között) a nép ázsiai viselkedése alatt azt az egyetlen lehetséges formát kell értenünk, amely egyedül képes éltető és keringő nedvvé átalakítani mindent, ami a „magyar” életben külső ráhatás. Európában csak lélegzik a magyar fa, Ázsiából táplálkozik, helyesebben Ázsiaként táplálkozik, hogy aztán az egyetemesség számára teremjen.

Én a magyar fa életében látok ugyan kínjában érett, leférgedt gyümölcsöket, elrúgott virágokat, gutaütött ágakat, mégis nagyon reményteljesnek ítélem a helyzetet, mert robusztus életerő és kicsattanó egészség jele nem természetes hatásokra is természetesen reagálni. Pervertáló jelenség-

gek és perverzus következmények nincsenek sehol, hála istennek. A magyar élet kiveti magából a neki nem kellőt és nem neki valót, vagy ha erre nincs ereje, ellenáll. Passzív módon áll ellen, de ez társaslelki funkcióinak ázsiai formáiból következik.

Nincs semmi baj, de életjel sem sok van. Téli álmát alussza a magyar fa. Azért is van ideje éppen a tudatosulásnak, mert tavaszodik, s meg kell hogy zsendüljön benne és körülötte az egész tenyészet. Télen a kemény rügyet erőszakkal sem lehetne kihúzni és kibontani, tavasszal magától kibújik és kipattan, vissza sem lehetne tartani. Ennek a tavaszi csodának közeleg a napja.

KARÁCSONY SÁNDOR: A magyar észjárás